

DOMOVINA

Štev. 15.

V Ljubljani, 11. aprila 1919.

Leto II.

Razvoj.

Pa so rekli, da nismo sposobni za samostojno državo. To so predvsem trdili in še trdijo Lahi, ki bi nam radi ugrabili najlepši kos naše zemlje. Sposobnost za lastno državo in zmožnost lastne vlade pa smo dokazali s tem, da je pri nas lep red, medtem ko okoli in okoli nas vre. Dokazali smo, da smo politično zrel narod, ki se razume ovladati in ne buta z glavo ob zid. Res je, da marsikaj ni, kakor bi moralo biti. Pomisliti pa je treba, da se nahajamo v dobi preporoda in da smo sredi revolucionarnega požara, ki je raznel skoro vse sosedne države. V taki državi, ki se je sestavila iz toliko kosov, katerih vsak je bil drugače urejevan, pač ni mogoče vse naenkrat preurediti, tako da bi bili vsi zadovoljni. Čehi so imeli v tem oziru mnogo lažje delo, ker se je njihova država sestavila le iz dveh delov. Namreč Češke z Moravsko in pa Slovaške. Jugoslavija pa obsega Srbijo, staro in novo, Hrvatsko s Slavonijo, Dalmacijo, Črno goro, Bačko, Banat, Slovenijo, Medjimurje in Prekmurje, Istro, Bosno in Hercegovino, Makedonijo, in skoro vsak teh delov je bil drugače upravljan, skoro vsak teh delov je živel pod drugimi političnimi razmerami. Saj je bila ravno to modrost avstro-ogrskemu vladarju, da nas je kosala in delila, kolikor je mogla, da bi nas tem lažje zaslužila in sčasoma narodno popolnoma uničila. Težko delo je iz vseh teh kosov napraviti organično celoto z enotno upravo. Poleg tega pa moramo še nositi tako težko breme kot zapuščino avstrijskega gospodarstva. Na vagone papirja skoro brez vrednosti — avstrijski denar. In najtežje breme — laško nasilje na naši zemlji.

Na Ogrskem vladajo boljševiki, v Nemški Avstriji stavkajo, v Romuniji se koljejo, v Nemčiji se tepejo, v Italiji pa se pripravljajo za pretep. Zaradi nemirov pri naših sosedih je ustavljen ves promet v Avstrijo in Ogrsko. Bolgari se oborožujejo. In Jugoslavlani? Delajo in mirno urejajo svojo državo. Tistih par Radičevih pristašev na Hrvatskem ne pomeni veliko. Pomedlo se bo z njimi, kakor smo pri nas opravili s Šusteršičem in njegovo armado. Mi Jugoslavlani vemo, da se ne ureja država z nemiri, revolucijami in poboji, marveč z mirnim in smotrenim delom. Najtežjo krizo smo prestali. Težka bo še rešitev valutnega vprašanja, to je prehod z ničvrednega avstrijskega denarja na nov, polnovrednega jugoslovanskega denarja. Sedanja neznosna draginja je predvsem nujna posledica cene denarja, ki je sedaj v prometu. Ko bomo imeli denar, ki bo imel isto vrednost, kakor francoski, angleški in ameriški, bodo tudi cene blagov nižje. Če bomo ohranili še nadalje mirno kri ter podpirali upravo pri urejevanju notranjih razmer naše države, bomo brez prevelikih bolečin prestali vse krize razvoja ter tako polagoma prešli v normalen tir. S tem bomo imponirali vsesilam, ki odločajo o usodji sveta, zlasti naši mogočni prijateljici Ameriki. Velike države nas bodo morale upoštevati, kar nam bo zlasti koristilo pri rešitvi spora z Italijo. Pa tudi v gospodarskem oziru bomo imeli pravico zahtevati raznih ugodnosti, kajti vsakdo bo zaupal državi, ki se je mirno politično in gospodarsko razvila.

K. M.:

K vprašanju o ureditvi valute.

To vprašanje je na dnevnem redu in čisto upravičeno, saj je od njega pravične rešitve zavisen nadaljni gospodarski razvoj naroda.

Trebalo bo najti pravično smernico, po kateri ne bodo gotovi sloji krivično prizadeti, medtem ko bi se ji drugi znali izogniti.

Iz vseh dosedanjih tozadevnih razprav se da abstrahirati misel: Pri ureditvi valute naj trpe vsi sorazmerno enako, brez vsake izjeme, a za njo se skriva dejstvo, da je na ta način jako dobro skrit in zavarovan vojni dobičkar in kapitalist za hrbtom proletarca.

Vojni dobičkar je postal med vojno kapitalist. Vprašanje je, ali je naravna pot, da so nekateri obogateli med vojno za milijone. Da ta pot ni bila naravna je jasno, ker sicer bi moral vsak boljši uradnik, vsak boljši kmet in priden delavec ostati v finančnem oziru z njim v istem razmerju kot je bil pred vojno. Da temu ni tako, ni treba povdarjati, saj vemo, da je uradnik po vojni zadolžen, kmet, ki se je ognil vojaški suknji, je mogoče zlezel s posebno srečo iz dolgov, delavec je na slabšem, kot je bil svojčas, a industrijec je večkratni milijonar in te milijone, na katerih sedi in premišluje, kako jih bo še nadalje ohranil na škodo drugih, so mu pristradali nižji sloji. In kapitalist, ki je veljal že pred vojno kot tak, si je svoje novce postotno prav na lahek način, saj ni imel vezanih rok, kajti znal se je ogniti vojaščini in svoje produkte je spravljaj na trg za cene, ki so mu garantirale čeznатурne dobičke, ne glede na to, ali jih lahko vzdrži kmet, uradnik in delavec.

Sedaj pa pravijo nekateri, da naj se vzdrži valuta 1 : 1, to je, krona velja en dinar. To je zelo idealna smernica za kapitalista. Torej naša siromašna krona naj vzdrži svojo veljavo v prilog magnatu in v škodo siromaku.

Če se vzdrži ta smernica, že vemo, kje smo. Na ta način si ustvarimo milijarde državnega dolga, katerega bo treba obrestovati in plačevati pri davkih. In kdo bo davke plačeval? Pravijo da vsi. Kako bodo pa ti davki pravično razdeljeni, imamo lepe izkušnje. Kmet, ki pridela nekaj vedrov vina in živeža, da pošteno preživi družino, plača dohodninskega davka 700 do 800 K, trgovec pa, ki si je po minimalni sodbi ljudi spravil skupaj do 2 milijone kron, ima plačati 3000 kron dohodnine. Kdo je s tem udarjen? Kmet prispeva, da ne bo trgovec oškodovan. Ali pa: Kočar z vinogradom, ki je pridelal par hekto vina, pa malo krompirja in zelja, plačaj 120 K dohodnine, trden kmet pa, ki se smatra celo za veleposestnika, redi nad 30 glav goveje živine, nekaj parov konj, svinj kolikor jih hoče, ki je oddajal redno večje množine žita, pridelal do 100 hektov vina in ima še iz mirnih časov denar v gotovini, pa naj plača le 500 K dohodnine. Lepo razmerje, kaj?

Kaj porečejo k taki ureditvi valute oni, ki so se valjali leta in leta na fronti, žrtvovali zdravje, imeli na vseh koncih materialno škodo in sedaj, ko so se vrnili na domove, naj delajo noč in dan, da bodo pri davkih pomagali plačevati stare avstrijske krone in jih spravljati v višino dinarja onim vojnim liferantom in vojnim dobičkarjem, ki so sedeli doma za polnimi mizami in čakali, da

pograbijo bankovce, ki jim jih je znašala sapa skupaj.

Torej rešitev valute 1 : 1 je krivična, kajti davkov, pa naj bodo že te ali one vrste, ki naj bi bili podlaga tej smernici, ni mogoče razdeliti tako pravično, da bi jih sorazmerno nosili vojni dobičkar, kmet, uradnik in delavec. In kaj bi se s tem doseglo? V državi je pretežna večina kmetov, ki jim je vojska pičlo malo hasnila, nasprotno — škodovala. Torej večina brez dobičkov naj rešuje dobičkarje na ta način, da se ji bo nalagalo ogromne davke. Ali misli svet, da bodo to meni nič tebi nič brez besede prenašali? Težko! Kmetje bodo spregovorili resno besedo in z njimi uradniki in delavci. Kai se bo na ta način vzgojilo, ni uganka.

Kmet je pripravljen na to, da bo denar padel in se tudi ne bo jokaj, če dobi za tri krone samo en dinar. To ve tudi vlada v Beogradu, le naš kapitalist neče tega vedeti in se ne more sprijazniti s to mislijo.

Ali mislite, da bi bilo krivično, če se vzame za smernico 3 : 1, to je tri krone naj bodo en dinar. To bi bila najpripravnejša pot, kateri bi se nihče ne izognil, četudi še ne povsem poštena.

Zdi se mi, da ne bode nobeno podjetje gospodarsko uničeno, če mu po taki ureditvi valute ostane namesto 30 milijonov kron le 10 milijonov dinarjev, medtem ko bi pa po pre je omenjeni ureditvi požrli davki na tisoče in tisoče kmetovskih gospodarstev.

Ne posnemajmo zastarele avstrijske metode krivičnosti, ampak bodimo pravični. Če pa hočemo biti pravični, moramo vzeti pri ureditvi valute sorazmerje najmanj 3:1. Edino na ta način bo vojni dobičkar prispevali svoj delež. Na drug način naj se ga pri odmeri davščine ne prezre, ampak v vsakem oziru eksemplarično obdači.

Pri zadnje omenjeni ureditvi valute pa bi bili jako prizadeti oni, ki so si prihranili še izpred vojne malenkostne vsote za stare dni. Takim pa naj bi pomagala država v kakršnikoli obliki.

To so eminentno važni momenti in jih bo treba vpoštevati. Pribiti pa je, da je jako ponesrečena misel, da bi proletarec s svojimi žulji še reševal kapital magnatu, saj je vendar dovolj, da mu ga je spravil skupaj.

Boljševiki.

Časopisi so že poročali, da je na Ogrskem že konec boljševiške vlade. Vendar je bilo to poročilo preuranjeno. Antanta je zahtevala, naj Jugoslavija pošlje svoje čete na Ogrsko v boj proti boljševikom. Naša vlada pa je to zahtevo odklonila. Dokler na mirovni konferenci v Parizu uradno ne priznajo kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev in dokler še tlači našo domovino požrešni Lahon, se mi za druge ne bomo borili, mi naj se tepemo za interese antante, v zahvalo za to pa bi nas ista antanta prodala Italijanom! Saj še Čehi ne marajo z vojsko na Ogrsko, dasi so prišli Madžari sami prosit v Prago, naj češke čete zasedejo Budimpešto in branijo madžarsko meščanstvo pred boljševiki. Čehi so odklonili, čeravno je antanta ugodila vsem njihovim zahtevam ter jim določila državne meje, kakršne so zahtevali. — Naše vojaštvo je zato tu, da bo vzdrževalo mir in red v naši državi. — Na Bavarskem so tudi proklamirali sovjetsko republiko.

Ker je pa v tej državi pretožna večina kmet-skega prebivalstva, ki ne mara o boljševizmu nič slišati, se menda tudi ta vlada ne bo dolgo držala. Boljševiki zahtevajo namreč povsod razlastitev zasebnega premoženja. Nikdo ne sme imeti nič svojega, marveč vse je skupno. Zemlja je lastnina cele občine in noben kmet pod boljševiško ali sovjetsko vlado ne more reči: to je moja zemlja, to je moje posestvo. Polje, ki ga je obdeloval kmet vse svoje življenje, mora prepustiti boljševikom, da ga razdele, kakor hočejo sami. Kjer so prišli boljševiki do moči, so vrgli križ in veronauk iz šol in uvedli ločitev zakona. Ker je pa kmetstvo prebivalstvo v pretežni večini verno in zlasti, ker je vsak kmet z vso dušo navezan na svojo zemljo, ki ga redi ter se bo gotovo branil z vsemi silami, da bi se mu razlastilo posestvo, boljševizem v agrarnih državah ne bo mogel uspevati. Da je zavladal na Ruskem, je vzrok to, da je bila v tej državi skoro vsa zemlja v rokah bogatašev, velikašev in članov vladarske rodbine ter kmetje, ki so večinoma obdelovali tujo zemljo, pravzaprav niso imeli kaj izgubiti. Ugodna tla za boljševizem so le tam, kjer prevladuje industrija. Nositelji boljševiške ideje so delavci velikih tovarov, rudokopov itd. Za Jugoslavijo bi bil boljševizem največja nesreča. Brez dvoma bi povzročil krvave boje in nemire ter dal ugodno priliko požrešnim sosedom, da iztrgajo še večji kos iz našega državnega telesa.

Brko.

Kmečko in društveno vprašanje.

Trdo dela kmet ves teden; telo in duh sta mu otopela v trdem naporu za vsakdanji kruh. Ko je tako izmučen na koncu tedna, komaj čaka odpočitka v nedeljo in

razgovora z drugimi na vasi ali pod lipo. Žeja ga po novicah, radoveden je, kaj se je zgodilo po svetu in kaj se godi, rad bi se razgovoril z bližnjim in mu povedal svoje misli. In ko se je pogovoril s somišljenikom in mu povedal svoje mnenje, je oživel in zopet pridobil novih moči za trdo delo prihodnjega dneva, prihodnjega tedna.

Ko bi pa tega ne bilo, da bi se človek nikdar ne mogel pogovoriti z enako mislečim, bi otopel in naravnost obnemogel ob tedenskem delu in obupal. Tako pa ga oživlja in poživlja vsakdanji porazgovor in beseda prijatelja. Beseda je tista luč, ki posveti v temo in enoličnost dneva in tedna.

Kjer pa tega ni, da bi se človek mogel porazgovoriti, tam je naravno, da zaide v gostilno, in posledica tega je, da se uda pijančevanju; in posledica pijančevanja pa je uničenje vsega blagostanja. Povod pijančevanja in s tem propalosti v vsakem oziru je dolgčas. Ubijte dolgčas in s tem boste ubili tudi pijančevanje. Dokler pa ne boste nudili zabave tudi kmetom, dotlej bo več ali manj brezuspešen boj proti alkoholu in dotlej bo skušal vsakdo ubežati dolgčasu s tem, da se bo zatekel v gostilno in udal pijači.

Kadar pa se bo toliko razširilo družabno življenje v društvih, da ne bo več prevladovala gostilna, takrat se bodo zbirali vsi zavedni kmetje v društvih in izobraževali kakor so se svoj čas pogovarjali in se še pogovarjajo v nekaterih krajih pod vaško lipo. Ne opustite te lepe slovanske navade in naj raste v vsakem kraju na primernem prostoru lipa, simbol vaškega moževanja in modrovanja, simbol vaše besede. Toda v tem razmerju, kakor se je opuščalo to vaško zborovanje, so rastle gostilne, ki so bile vzrok že marsikaterim pobojem in sovraštvom, dočim je v prejšnjih časih dosti bolj prevladovalo mirno življenje na vasi.

Res, v novejšem času se je marsikaj spremenilo, rekli bi moderniziralo. Danes so druge razmere kakor so bile v preteklih

časih; danes se je svet bolj odprl in promet razširil in povečal, kar se čuti tudi v zadnji gorski vasi. Toda če se je že opustila navada moževanja pod vaško lipo ob poletnih nedeljskih popoldnevih, kar bi nikakor ne smelo biti, naj vsled tega ne rasto gostilne, temveč društva in društveni domi. Ne skušajte ubežati dolgemu času s tem, da bežite v gostilno, ker iste so storile več slabega kot dobrega.

Ce pa se boste zdramili in zavedli, da ni oštarija tisti kraj, kjer se ubija dolgčas in najde oživljajoča in poživljajoča beseda, temveč društva in društveni domi, takrat bo prišel tudi za kmeta boljši čas, ker ne bo več izkoriščen, temveč bo našel v društvih pri svojih somišljenikih pravo zabavo in pravo izobrazbo, ki je temelj in predpogoj boljšega življenja. To niso besede, to je resnica! Pogledajte treznega kmeta, in pogledajte pijanca. Prvi išče družbo pri somišljenikih v društvih in se izobrazuje in napreduje, dočim drugi beži pred dolgčasom v gostilno in polagoma propada in slednjič propade.

Tisti, ki se izobrazuje sam in v društvih in s tem prežene dolgčas, ima bodočnost, dočim pijači udani nima bodočnosti, ker je podvržen zaslužnjenju. Da je pijača sredstvo zaslužnjenja, to vidimo posebno sedaj, ko beremo dan na dan, kako zemljelačni Italijani zaslužujejo z alkoholom naš narod. Hvala Bogu, da se Lahu ne posreči nakana v polnem obsegu, ker imamo ljudi, ki se zavedajo svoje narodnosti in ki jim je svoboda nad vse.

Da se ohranimo pri življenju, je treba, da nismo preveč redni obiskovalci gostiln in da se ne udamo pijači, temveč da iščemo zabavo pri treznem somišljeniku, kojega pametna beseda je kakor novo življenje in da se zbiramo in izobražujemo v društvih. V društvih je bodočnost naroda, tudi kmeta. Zatorej naj na novo ožive vsa že obstoječa društva, tam pa, kjer jih ni, naj se ustanovijo. Vsak kmet bodi član enega ali drugega

Dr. I. L.

Iz „Knjige spominov“.

(Konec.)

Danes je torej osem let! Kaj smo pre-stali, kaj smo pretrpeli v teh letih. Tista dva groba sta ležala na pokopališču, kakor tih, pritajen klic. Ne, nista mogla biti pozabljeni! Res, samo dva — toda tudi nas je malo — komaj poldrugi milijon. Pomenila sta pre-obrat: stala sta v boju za čast; ki ji je sle-dila sramota. Koliko gnusnega je bila od ta-krat v našem javnem življenju. Poštenega človeka je skoraj postalo sram. Kaj čuda, da je vse propadalo.

Nekdo je potrkal. Vstopil je detektiv.

»Gospod komisar so me poslali, pravijo, da pridite takoj na policijo.«

»Tako?«

»Da, takoj.« Izročil mi je poziv. Vedel sem, kaj pomeni ta »tako«. Oblekel sem se in obril, spravil sem par knjig v žep, vzel sem pelerino in odšel z njim.

»Menda te ne bodo zaprli,« je klicala gospodinja za menoj.

»Ne vem.«

3. Dolgo pričakovani dogodek.

Prišel je torej dolgo pričakovani trenu-tek. Moral je priti prej ali slej, kajti ječe so se polnile, odkar je izbruhnila vojna. Vedel sem, da spadam tja. Še predno je bila pro-glašena mobilizacija, je prišla iz Gorice vest, da so zaprli deset naših uglednih ljudi. V Ljubljani so izginili z belega dne mnogi dragi znanci. V ljubljanskih zaporih je bil cvet naše mladine, člani dijaške organizaci-je. Na to so prišli na vrsto prof. Ilesič, Hri-bar, Cankar. Vsak dan smo čuli o dogodkih na Štajerskem. Po mnogih krajih so zaprli župnike, duhovnike, učitelje, učiteljice, vse, kar je čutilo slovensko. Slišali smo o divja-nju Nemcev v Celju, v Mariboru, v Gradcu, kjer so pljuvali na ljudi, ki so jih trumoma vodili v zapore. Pripovedovali so o groznih dogodkih v Thalerhofu, kamor so privedli

cel vlak »veleizdajalcev« iz Galicije. Kaj se je šele godilo v Bosni, ob srbski meji, na Ogrskem. Na Veliki šmarni dan so privedli v Ljubljano iz Gorice in Trsta celo eskorto. Gledal sem na svojem oknu oni spre-vod: spredaj kompanija vojakov z bajoneti, ob strani dve vrsti vojakov z bajoneti, zadaj dva oddelka vojakov — v sredi pa po štirje in štirje naši ljudje z juga — večinoma žrtve italijanskih denuncijacij in Casopicolijevih odredb. Od tega dne so bila mala okna ljub-ljanskega gradu vsak večer razsvetljena. Koliko časa v tem starem zidovju niso pre-bivali ljudje — sedaj so bili polni oni groz-ni prostori plesnivi, zaduhli, vlažni. Po me-stu so se govorile razne stvari. Gledal sem vsak večer na ona razsvetljena okna in sem mislil na one, ki so bili tam; vedel sem, da pride prej ali slej vrsta name. Kadar sem šel mimo justične palače — sem se spomnil na naše ljudi. Kdaj, kdaj? ... Bilo je že sko-raj sramotno živeti zunaj ječe: mislilo bi se lahko, da je nisi vreden ... Ako so oni tam, zakaj ne jaz, ki nisem manj kriv.

Odšla sva z detektivom po ulici. Poznal sem ga. Bil je večkrat pri nas v redakciji. Govorila sva o vremenu. Ulice so bile ne-deljsko polne. Rad bi bil srečal kakega znanca, a videl nisem nikogar, drugi so me videli in detektiva tudi. Vedeli so, kaj to pomeni. Prišla sva na policijo. Čakala sva nekaj časa v predsobi — nato je prišel ko-misar dr. Skubl in me je povabil za seboj. Spogledala sva se. Poznala sva se po imenih že dolgo, po obrazu ga nisem poznal. »To je torej on.«

»Prosim, sedite.«

Vzel je v roko akt in je začel čitati.

»Zglaši se župnik Vrškani iz Šmihela in izjavi sledeče: pri banketu ob otvoritvi belo-kranjske železnice na vrtu pri L. v Črnom-lju sem sedel poleg dr. Laha. Ko je znani ljudski govornik Jutraš govoril plameneč govor na cesarja, je rekel dr. Lah: »Je že prav, ampak cesar ne bo ozdravel, je pre-star; sicer pa mene to nič ne briga, jaz sem Srb.« Itd. Kaj pravite na to?

»To ni res. Jutraš je govoril v Metliki na kolodvoru in tam je prišlo celo do nekega nastopa, ker si je sam prilastil besedo. Ker nisem poznal razmer, sem se celo potegnil za njega ...«

»Tako. No mogoče. Ampak vi ne morete tajiti, da ste srbofil. Bili ste urednik »Dneva«.

»Da. Ampak »Dan« je bil vsak dan na cenzuri. Urejal sem ga v smislu programa, ki je izšel v 1. številu 1913.«

Komisar je poklical detektiva, da mu prinese to številko. V par minutah je bil »Dan« na mizi. Dr. Skubl je čital. Obraz mu je temnel; ni mu bilo po volji. Šele na koncu članka je stalo, da je »Dan« tudi jugoslo-vanski list — »Naši nasprotniki nam očita-jo, da smo srbofil. Svobodno jim. Mi se za-vedamo svojih dolžnosti in smo pošteni Slo-venci.« — »No, tu sicer niste mnogo pove-dali — ampak razume se, ako se hoče,« je rekel dr. Skubl.

»Seveda, ako se hoče. Tako je povsod. Vi ste vedno tako hoteli.«

»Ampak vi ste bili glavni vodja srbofil-sva pri »Dnevu«. Pri vaši hišni preiskavi so se našla pisma, ki pričajo, da so bili vaši gospodarji proti temu.«

»Gotovo — ampak čitatelji in naročniki so bili za to.« Gledal je moj prstan.

»Glede ovadbe se bo sedaj začela pre-iskava.«

»Prosim, kdo je pod ovadbo podpisan?«

»Nihče — župnik je bil zaslisan in je ta-ko izjavil.«

»Tako?«

»Da. Torej dokler se stvar ne pojasni, ostanete v preiskovalnem zaporu.«

»Prosim.«

Odšla sva z detektivom proti sodišču. To je bila ona dolgo pričakovana pot. Vprašal je, če hočem iti po obljudenih ulicah. Odklo-nil sem: bilo mi je vse eno: prosil sem ga le, da ideva počasi, da popušim še par ci-garet.

društva, v kojem bo našel zabavo, izobrazbo in podlago in predpogoj boljšega življenja. Da je temu res tako, to smo že zgoraj povedali in dokazali. Zatorej naj nikakor nobeden ne odlašaj na jutri, kar lahko že danes stori. V društvih je kraj pametovanja, tam se najde v pogovoru marsikatera dobra misel, ki rodi deseteren in stoteren sad. To lahko vidite na treznem in pametnem svojem bližnjem.

Proč s predsodki, ki jih ima morebiti kdo do društev, vstopite vanja, da bodo močna in nudila temveč zabave in izobrazbe v vašo korist. P.

Z zasedenega ozemlja.

Razporeženje na Krasu. Vsi zavedni Kraševci, kar nas ima italijanska vlada pod svojo oblastjo, smo se veselili skorajšnjega izida pariške konference. Ali tudi zadnji up nam je šel po vodi. Vsa hvala našim delegatom, kateri niso niti koščka slovenske kraške zemlje hoteli odstopiti Lahu. Laška vlada nas hoče s svojimi pomarančami in s svojo barvano vodo pod imenom »pristno vino« podkupiti. Posebno veselje imajo laški vojaki s svojimi zastavami. Razobesujejo jih najraje na hišo kakega narodnjaka. Ali Kraševci se trdnost ne podajo za take manipulativne stvari. Priredili so mnogo plesov. Plesali pa so samo častniki s svojimi vojaki. Zunaj hiše pa je zadonela slovenska pesem: »Jaz nisem Taljanka, pa tudi ne bom, sem zvesta Slavjanka, ki ljubim svoj dom.« Žalostni zapuščajo Slovenci svojo domačo grudo ter si iščejo svojo bodočnost v širokem svetu. Mnogo se jih je izselilo ali drugi ostali jim bodo še sledili. S težkim srcem lahko rečemo, da bo čez nekaj let najbolj zaveden slovenski svet preplavljen z laškim človekom. Kje so Wilsonova načela. Ubil jih je laški imperializem. Mnogo prebivalcev Jugoslavije ne ve, kaj se pravi sloboda, ker mnogo jih je, ki niso z marsičem zadovoljni. Dotični naj bi menjali z nami, potem bi vedeli, kaj se pravi prostost. Za vsakim korakom spremlja človeka z mrkim pogledom karabiner, svest si svoje moči. Ob najmanjši resnični besedi pa ima Slovenec prosto vožnjo v Trstu v takozvano »jugoslovansko kolonijo« ter je obenem preskrbljen za več mesecev z izborna hrano in svetlim stanovanjem. Zaporji »jugoslovanske kolonije« so vsi prenapolnjeni. Laški častniki so polni baharije. Hvalijo se ter govorijo o svojem bogastvu v državi, njihovo vojaštvo pa dobi konservo za celi dan. Že po tem nam je resnica jasna. Kdor ne razume laškega jezika, ne pride daleč z železnico s svojim maternim jezikom. Vsi železniški uslužbeni so sedaj večinoma Lah. Ves Kras je sedaj miren, ker ne vemo, kam spadamo, ali če nas bodo proglasili za laške podanike, tedaj pa ne vemo, kaj se zgodi...

Kaj se godi na zasedenem ozemlju, nam osvetljujejo nastopna poročila: Radi slovenske pesmi. V Podgrajah pri Ilirski Bistrici so zaprli dne 22. marca učitelja Sardoča, njegovega brata in dva druga fanta, ker so prepevali slovenske pesmi. Vsi štirje se nahajajo še vedno v tržaških zaporih. V Rihenbergu pri Gorici so se pred kratkim zbrali vaški fantje v neki gostilni in slovensko prepevali. Kmalu na to pridruže v gostilno karabinerji in jo tudi od zunaj obkrožijo. Večini fantov se je posrečilo ubežati, izvezemsi štirim. Te so odgnali v tržaške ječe, odkoder jih še ni nazaj. Hotelirja Ličena, ki je bil že izpuščen, so te dni zopet aretirali. — Protizakoniti naborniki goriških fantov. V Gorici so nabiti plakati, s katerimi naznanja italijanska okupacijska oblast, da se bodo vršili nabori za letnike 1897—1901. S to odredbo je Italija vnovič kršila mednarodno pravo, ki ne dovoljuje okupacijski oblasti nikakih naborov v zasedenem ozemlju, dokler ji to definitivno ne pripade. — Kranjski Nemci in Italijani. Oskrbnik grajščine Šumberk zahaja tedensko tri do štirikrat k

divizijskemu poveljstvu v Ilirsko Bistrico. Čpaža se, da uživa ta nemški oskrbnik od Italijanov vse mogoče ugodnosti. Ali zastonj? — Aretacije v masah. Z vlakom, ki prihaja iz Ajdovščine v Gorico, prevažajo Italijani dan za dnevom ujete fante, može, dekleta in žene. Sumi se, da jih odvažajo v Italijo. — Pritisk na starše. Na vsem zasedenem ozemlju izvajajo italijanske okupacijske oblasti neznošen pritisk na one slovenske starše, ki ne marajo dovoljevati svojim otrokom obiskovanja italijanskega pouka. Odvzemajo jim aprovizacijo, potne legitimacije, povzročajo jim raznovrstne sitnosti in jim groze celo z internacijami. — Izgnani. Gospod Anton Šega je služil v Sežani kot kmetijski potovalni učitelj. Ker pa ni rojen na Goriškem, so ga izgnali. Do demarkacijske črte so ga spremljali karbinjeri. — Spuškoprignana na laško večerjo. Neka učiteljica na Krasu se ni hotela odzvati vabilu laških oficirjev k večerji. Poslali so vojaka s puško po njo in prignali jo je k večerji v družbo laških oficirjev. — Ples v šoli. Plese pridno prireajo Lah. Po vseh vaseh plešejo in silijo mladino na ples. Tudi šolsko poslopje mora služiti za plesno zabavo. Tako so v neki kraški vasi kar dve nedelji po vrsti plesali v šolski sobi, ki je bila seveda vsa poplujvana in pomazana, tako da drugi dan ni bil mogoč šolski pouk.

Škofa Mahničarja so odpeljali v Italijo. Laški častnik mu je prinesel brzojavko iz Pulje, da mora oditi v Senj na Hrvaško. Ko je bil pa na morju, mu je častnik sporočil, da ga ne prepeljejo v Senj, marveč v Jakin v Italijo. To se je tudi zgodilo. Dva duhovnika ki sta ga spremljala, sta se morala vrniti.

Z Goriškega poročajo: Po deželi zapirajo slovenske fante, ako pojo slovenske pesmi. V Mirnu se je zgodil slučaj, da so karabinerji streljali za nekim fantom, ki je prepeval slovenske pesmi, ko je hotel ubežati. Na Jožefovo so zaprli v Št. Ferjanu sedem fantov radi slovenskega petja in jih odgnali v Krmin. Italijanski hišni posestniki v Gorici so pričeli odpovedovati Slovincem trgovske lokale. Honoré Jourdan (Francoz) je odpovedal lokale Jakobu Starcu, ki je imel trgovino z mešanim blagom. »Lega Nazionale« je odpovedala trafikantu Avgustu Marcu, »Associazione Cooperativa« mehaniku Francu Saurniku, Marzini je odpovedal trgovcu Mlekužu itd. Do sedaj so italijanske oblasti zaprle 24 slovenskih trgovin in 21 gostilen. V splošnem je postopanje Lahov v Gorici tako, da hočejo iztrebiti v najkrajšem času ves slovenski element iz Gorice. V Gorah, na Krasu, v Vipavski dolini in v Brdih so se naselili italijanski gostilničarji, trgovci in kramarji, ki dobivajo blago, vino in živila iz Italije po nizkih cenah, medtem ko si naši trgovci ne morejo dobivati ničesar. O obnovi Goriške ne duha ne sluha. Ves lesni in železni material, ki ga je nabrala v Gorici bivša namestništevna podružnica za »Obnovo Goriške« so Italijani odpeljali v Italijo. Po celi deželi vlada brezposelnost, na polju nihče ne dela; za služka ni nobenega in kljub temu, da so Italijani nagromadili živčev v vseh vaseh in tudi po nepreviških cenah, vlada kljub temu pomanjkanje, ker so ljudje porabili skoro ves prihranek. Semen se sploh ne dobi, tudi krompirja ne. Kmetje so jih naročili iz Italije, a dobili so večinsoma bepele. Zato Goriška tudiletosne bo posejana in obdelana. Edino upanje, ki ga gojimo goriški Slovenci, je, da bomo kmalu rešeni tega neznošenega jarma. V Ljubljani vlada pravcato mrtvilo glede Trsta in Goriške, napram navdušenju, ki nas preveva kljub vsemu zatiranju, aretacijam in neznošnemu pritisku, ki ga izvaja Italijan nad slovenskim delom Goriške in Trsta. Vam vsem, ki ste se že ujediniili z Vašimi brati, pa kličemo: »Ne zabite nas, bodite edini in delajte, da bomo končno tudi mi tu došli ob Adrijali uživali z vami zlato svobodo!«

Ali ste že plačali naročnino za „Domovino“ za L. 1919?

Politični pregled.

Jugoslavija. Češke žene so imele v Prahi shod, na katerem so protestirale proti laškim zahtevam po jugoslovanskem ozemlju. — Italijanska mislija je na povelje antante morala zapustiti Maribor. — Naša vlada je najela v Ameriki 15 milijonov dolarjev posojila. — Za čehoslovaškega poslanika v Beogradu je imenovan Kalina, član narodno-socialne stranke. — Na dopust bodo šli vsi vojaki od 38. do 40. leta. — Zakonska osnova za obdačenje vojnih dobičkarjev je izdelana.

Slavija. Meje čehoslovaške republike so določene in bodo prihodnje dni že objavljene. — Ljening je v nekem govoru v Petrogradu izjavil, da je položaj glede prehrane v Rusiji obupen. — Na Poljskem je proglašeno obsedno stanje. — Češkoslovaška vlada je izdala zakon, da je v vsakem kraju, kjer je vsaj 40 šoloobveznih otrok, ustanoviti češko šolo. — Boljševiki so zasedli Odeso. Pri tem je prišlo do hudih bojov s francoskimi četami. — V Rusiji stavka nad 44 milijona delavcev. — V Varšavi je okoli 700.000 delavcev brez posla. — V Bolgariji se je pojavilo revolucionarno gibanje boljševiškega značaja. Angleži so vsled tega zasedli Vardar.

Ostali svet. Antanta namerava ustaviti dobavo živil Nemški Avstriji. — Na Madžarsko bodo odposlane francoske kolonijalne čete proti boljševikom. — Dunajska vlada je zaplenila vse premoženje Habsburško-Lotarinske vladarske hiše. Premoženje se bo uporabilo za izboljšanje stanja za delo nezmožnih invalidov. — Narodna skupščina Nemške Avstrije je sklenila izgnati iz države vse Habsburžane in člane rodbine Bourbon - Parma. — V Nemčiji se širi stavkarsko gibanje. — Komisija za vojno odškodnino je določila, da mora plačati Avstrija 16 milijard, (16.000.000.000), Ogrska pa 15 milijard vojne odškodnine. — Italija grozi, da bo sklenila poseben mir z Avstrijo in Ogrsko, če ne dobi jugoslovanskega Primorja. — Pariška policija je prišla na sled veliki zaroti proti življenju antantnih državnikov, predvsem Wilsona in Klemensoja.

Politične vesti.

— Z mirovne konference. Sodniki sveta v Parizu so rešili že skoro vsa vprašanja, ki so jim bila predložena. Le naš spor z Italijo še ni dozorel. Jadransko vprašanje — to priznavajo vsi — je najtežji problem konference. Francija je še vedno odločno na strani Italijanov, med tem ko zagovarja Wilson pravično rešitev in nikakor ne mara pristopiti, da bi Lah zavladali nad vso jugoslovansko obaljo. Med francoskim ministrskim predsednikom Klemensojem in Wilsonom je prišlo do velikih nasprotij. Wilson grozi, da bo v slučaju, če se ne bo ravnala konferenca po njegovih načelih, označenih v znanih 14 točkah, sklenil z Nemčijo in Avstrijo poseben mir. Govori se, da bo Klemenso odstopil. Wilson se poteguje tudi za to, naj se prizna ruska sovjetska vlada in njeni zastopniki pripuste na konferenco. Angleška je na strani Amerike. Italija dela na vse kriplje ter blati Jugoslovane, kolikor more. Podkupejuje francoske in angleške časopise, da delajo propagando za njene imperialistične zahteve. Vendar je pod pritiskom razmer pričela popuščati glede Dalmacije. Odločno pa zahteva Trst, Istro, Reko, Gorico in vso Goriško. V Italiji pa se širi boljševiško gibanje in čimbolj se širijo notranji neredi in nemiri v državi, tembolj bo morala popuščati.

— Kako sodijo Hrvatje o Slovencih. List »Volja Naroda«, varaždinsko glasilo JDS piše v članku »Jedinstvenost, jednodušnost, mir« o Slovencih to-le: »Mnogo se moremo naučiti od naših bratov Slovencev,

Nikdo ne zna tako organizirati in voditi organizacije, kakor znajo to Slovenci. Njihovi spisi za ljudstvo so mojstrska dela. Njihov ljudski govor mora osvajati. Za vsak pojem, za vsako stvar imajo lepe čisto narodne izraze in besede. Za ljudstvo ne pišejo nikdar v perijodah, v raztegnjenih stavkih: vse je kratko, jedrovito. Narodni intelektualci zahajajo med ljudstvo in občujejo z njim dan na dan. Slovenski kmet ni osamljen. Slovenski duhovniki so ljudski učitelji. Slovenski odvetniki, uradniki, ljudski učitelji, trgovci iz mesta in vasi, vsi so v neprestanih zvezah z ljudstvom in se zanimajo za njegovo vsakdanje življenje. Zato tam ni bilo zelenih kadrov, ni bilo požigov in plenjenj niti boljševiskih pojavov. Na železniških vozovih ne vidiš nalašč razbitih oken, ne čuješ nesramnih razgovorov in napadov na gospodo. Vlaki nimajo zamud; potujoči narod se radovoljno pokorava odredbam železniških uslužbencev. Vse teče gladko. Dalje poziva list Hrvate, naj ohranijo mir in red, dokler država ne bo urejena, kajti vsak nered pri nas bi imel za narod težke posledice.

= **Laška požrešnost.** Lahki so postali tako objestni, da zahtevajo za sebe celo del slovenske Koroške, namreč Beljak in Ziljsko dolino. V Primorju se sklicujejo na par svojih rojakov, ki tam prebivajo. Radovedni smo, kako bodo utemeljevali svoje zahteve po slovenski Ziljski dolini, kjer ni niti enega Italijana. V Beljaku je važno križišče železnic in to jim diši. Toda — mi bodemo branili svojo zemljo do skrajnosti proti nemškim in laškim nasilnežem!

Dopisi.

Nova štifta. (Odgovor.) Nekdo se je v zadnji številki »Domovine« obregnil nad našim župnikom g. Gothardom Fermetom. Ni moja naloga, ga zagovarjati, ker zna to sam, le opozoriti vas hočem g. urednik, da ne objavljate takšnih iz trte zvitihi dopisov, ki so namenjeni tistemu vražjemu delu, da bi se v Novi Štifti začeli zopet neznosni in pogubonosni prepiri. Časi so preresni, da bi se kaj takega ponavljalo in že iz tega je spoznati, da je dotično notico doposlal nekdo, ki ne pozna današnjih razmer. Naši narodni nasprotniki itak koprne pričakujejo vsakega najmanjšega razpora, hoteč škodovati naši novi, a prelepi državi Jugoslovanov in pri tem podlem delu naj bi jim pomagali sami? Da je g. Gothard Ferme naročen na kak nemški list, to ne dokazuje, da ni naklonjen Jugoslaviji. Kdor ga je videl in slišal, kako je pred vsemi svojimi župljani pod milim nebom z navdušenimi besedami slavil ujedinenje vseh Jugoslovanov, ta se je moral prepričati, da je g. Gothard Ferme z vsemi svojimi zmožnostmi in močmi, dušo in telesom zelo zaveden Jugoslovan. Čenčarija o hujškanju kmetov za Korelna je pa tako perfidna, da ni vredno se pečati s tem. Vsi skupno na delo, da preženemo krutega tujca iz naše domovine ter ustvarimo na znotraj in zunaj močno in mogočno državo in proč z malenkostnimi osebnostmi!

Zdole pri Brežicah. Prosim, da objavite v Vašem listu v smislu § 19. tisk. postave naslednji popravek na Vaše »Odprto pismo«, objavljeno dne 21. februarja 1919 v številki 8.

Ni res, da sem hotel g. Branimira Kozinca spraviti v zapor, res je le, da sem ga tožil zaradi žaljenja časti in tožbo ustavil, ko mi je bilo dano zadoščenje. — Ni res, da je šola, odkar sem na Zdolah, vsak dan na slabšem glasu, res pa je, da šola pod mojim vodstvom uživa pri stariših ugled. — Ni res, da sem v svoji prošnji za nadučiteljsko mesto, ki sem jo vložil na c. kr. deželni šolski svet v Gradcu navedel: »Schon 12 Jahre die ich treu der deutschen Partei, deshalb verdiente ich schon, dass man mich berücksichtigte«, res pa je, da niti tega, niti kaj podobnega v svoji prošnji nisem navedel. — Ni

res, da sem nemški stranki na Zdolah zvesto služil, res pa je, da sem živel le svojemu poklicu, ne da bi se bavil s politiko katere-sibodi stranke. — Ni res, da sem delal napotito ob ustanovitvi bralnega društva in knjižnice na Zdolah ter se izjavil, da šola ni za srbofilske prireditve in končno dosegel, da je okrajni šolski svet v Brežicah prepovedal gledališko igro v šolskih prostorih, res pa je, da take ali podobne izjave sploh nisem storil in za svojo osebo tudi nobenega koraka započel v dosego prepovedi gledališke prireditve. — Ni res, da sem vzdihoval za cesarjem ter grozil, da bodo prišli Srbi, ki so ubili svojega kralja ter bodo vsakega umorili, ki ne bo hotel prestopiti v srbsko vero itd., res pa je, da sem se pred otroci o državnem preobratu izjavil prijazno in lojalno.

Zdole, dne 2. aprila 1919.

M. Majcen, nadučitelj.

(Z ozirom na to, da je g. Majcen zaprosil za vpokojitev ter se namerava kmalu preseliti med svoje nemškutarske bratce, opustimo za danes komentar, ker nam gre le za to, da se možakarja iznebimo in pa ker ga Zdolani kljub vsem njegovim popravkom le pre-dobro poznajo. Če bo pa danes mesec še na Zdolah, pridemo z dokazi, zlasti glede njegovih izrazov prijaznosti in lojalnosti, ki jih ne bo mogel popraviti. Op-uredn.)

Nedeljski dogodek v Želimljah.

Da se resnica prav spozna, treba je slišati oba zvana.

»Slovenec« od toika in srede je prinesel razburljive dopise pod naslovom »Kri je tekla« in »Hura«. V teh dopisih so bili naslikani dogodki na nedeljskem shodu SLS v Želimljah v tako krvavih in romantičnih barvah, da smo se resnično prestrašili celo mi trezno misleči, ki poznamo prav preso-jati bujno časnikarsko fantazijo. V dopisu dolžijo naše somišljenike, da so prišli z Golega na shod »kmečke zveze« že dogovorjeni in pripravljeni za napad ter so bili v ta namen prepoveda pritiskali od dveh strani proti župniku Erjavcu, ki je otvoril pred šolo shod, ter ga takoj začeli obdelavati s palicami in pestmi do krvi. Da doženemo resnico, poslali smo svojega zaupnika poizvedovat na lice mesta. Ta je dognal sledeče:

Prebivalci na Golem in Želimljah so že ob priliki ustanovitve krajevne organizacije JDS. na lgu izrekli željo, da bi se osnovala zanje lastna K. O. V ta namen so sklicali dne 9. sušca javni shod na Golem ter prišli sami po govornika v Ljubljano. Novi odbor je pazno zasiedoval vsako politično gibanje, posebno v bližnji sosesčini. Ogorčenje je zavladalo, ko se je zvedelo, da so na Turjaku pristaši V. L. S. trgalji očitno lepake, ki so vabili na shod JDS. Še bolj jih je razkačilo, ko so čitali v »Slovencu«, kako se norčuje iz naših svaril ter daje svojim strankarjem potuho, češ, le tako naprej, saj Vam nič ne morejo. Potem je prišel shod v bližnjem Robu, od katerega je odvrčal ondodni župnik ljudi z očitno grožnjo, da dobe koruzo le tisti župljani, ki ne bodo šli na shod. Na Golem je župnik v nedeljo dopoldne z lece oznanil, da se vrši popoldne shod v Želimljah, »pa ne za liberalce, ampak za katoliške može.«

Da takšni pojavi ne morejo vplivati blazilno in pomirjevalno, je menda umevno. K temu pa pride še dejstvo, da imajo na Golem precej nerodnega dušnega pastirja, ki nastopa s tožbami in rubežnjo proti gospodar-sko šibkim gorskim prebivalcem zaradi nekakšne bire. Vse ga mrzi.

Preprosti ljudje, ki so vse to slišali, brali in opazovali, so se bali, da hočejo razbiti njihovo novo krajevno organizacijo, na katero so ponosni kot na prvo lastno združenje. Pričakovali so, da bo tam nastopil v ta namen njihov lastni župnik. Izrecno povdarjajo vsi, da proti želimeljskemu župniku nimajo ničesar, da niti slutiti niso, da bo on vodil shod.

»Slovenec« piše, da so Golani imeli šibe in palice v rokah. Vsakomur je znano, da imajo gorski prebivalci navado vzeti kakšno oporo, kadar gredo z doma po strmih potih

v dolino. Kdor nima palice doma, odlomi ali vreže si jo med potom. Praznih rok ne pride naš gorski človek niti v mesto, še manj na semenj. Pri tem pa gotovo nima namena koga napasti.

Sedaj pa poslušajmo kako opisujejo dogodke razni udeležniki shoda, in sicer pristaši obeh strank:

Župnik Erjavce je dal besedo dr. Ježu iz Ljubljane. Ta je začel govoriti. Kmet S. vpraša: »Kdo je predsednik današnjemu shodu?« Dr. Jež: »Po pravilih jaz sam!« Po teh besedah skoči župnik s stisnjenimi pestmi kot pripravljen na sunek ali udarec proti vprašalcu in grozeč mu s pestmi v obraz vpíje: »Kdo pa ste, kaj ste? Kmet ali socialist?« S.: »Kmet vsak dan!« Ker mu je župnik grozeče krillil s stisnjenimi pestmi pred obrazom ter kazal, da ga hoče zgrabiti, se je S. skušal nazaj umikniti. Župnik pa je sisil čimdalj bolj razkačen v njega. Ta župnikov nastop je ostale pristaše razburil. Tudi so se bali za svojega tovariša, da ga župnik zgrabi ali udari. Pristaši SLS. so od zadaj sunili v Goljena tako, da sta župnik in S. trčila skupaj. Tisti hip je župnik zgrabil S., ga začel suvati ter skušal vreči na tla. S. se je trdno upiral, a že ga zgrabi odzadaj za rame bivši ljubljanski gostilničar Cotič in zakriči: »prokleti k mečki biki! Kaj pa hočete hudiči?« Ta psovka je šele napravila divjo kri. Dočim sta se Cotič in S. ruvala in med ruvanjem prišla za šolo, kjer je Cotič padel, obenem pa potegnil revolver, se je župnik umaknil k zidu, odkoder je upil in zmerjal. Morda bi se množica vkljub temu še ne bila dejansko lotila župnika, toda ta se je znova pognal od zidu med množico, da jo je s silo razžene. To je parkrat ponovil ter suval naše ljudi z eno pestjo v trebuh, z drugo pod brado. Pošetnika Anzelca je sunil v brado, da se mu je poodila kri. Toraj je prva kri tkla pri naših pristaših in prvi je udaril župnik in samo enkrat! Šele tedaj je res nevarno zavrelo ter so strasti zadušile um. Padle so po župnik šibe in palice. Ko je tudi ta po obrazu krvavel, poprosil ga je brat imenovanega S.: »Zakaj ne mirujete, saj vidite, da ste sam in da ničesar ne opravite?« Župnik z jokajočim glasom: »To je želimeljska dobrotla!« Te besede so vsi razumeli za obtožbo na lastne pristaše, ker se ne zavzemajo dejansko zanj.

Ko so videli ljudje na obeh straneh krvave poledice so se takoj streznili, posebno ker se je župnik tudi odstranil. Nekateri so bili prestrašeni, drugi so se smejali, med temi tudi lastni župnikovi pristaši. Le nekaj ženic je javkalo in prokovalo nesrečo in gorje za faro, češ: »Kristusovega namestnika so se lotili!«

Dr. Jež, kot prevdarni politik, je takoj v začetku uvidel razpoloženje ter izginil. Ako bi bil isto storil tudi g. župnik, bi dogodka sploh ne bilo.

Beseda »Hura!«, kakor piše »Slovenec« v drugem članku, sploh ni padla med celim opisanim dogodkom. Šele po odhodu župnika, ko se je na izpraznjenem bojišču začel repenčiti neki fantalin z novimi grožnjami, so naši ljudje za šalo zaklicali »Hura!«, nakar je tudi ta pob egnil.

Na naše vprašanje: »Ali je morda ljudstvo svoječasni govor dr. Lovrenčiča (od 9. marca, torej pred mesecem!) napačno razumelo? Ali je res govoril proti duhovnikom?« Odgovor: »Besede »duhovnik«, še manj pa »črnosuknjež«, ali »far«, kakor piše »Slovenec«, niti izpregovoril ni. Nasprotno nas je poučeval, da si moramo ostati bratje, četudi pripadamo raznim strankam, da moramo živeti z vsemi sprazumno in strpljivo, le svojega mišljenja in svojih pravic si ne damo jemati.«

Naša stranka obžaluje in odločno obsoja te dogodke, kakor vsako nasilstvo, najsi pride od katerekoli strani. Stranka iskreno želi, naj bi bile Želimlje zadnje poglavje, kjer se je udeleževala politična premoč s pestmi in palicami. Mi učimo naše pristaše po shodih in časopisih k strpljivosti in lojalnosti napram drugim slovenskim strankam. Naj bi se istotako nastopalo tudi pri vodstvih ostalih dveh strank. Še enkrat pa kličemo: Pustite vsaki stranki svobodni razvoj, dokler se vrši v zakonitih mejah in brez izpadov proti nam,

Nepostavnosti zavrnila le z odločno, prepričevalno besedo in jih prijavitel strankinem tajništvu.

Gospodarstvo.

Nov denar dobimo koncem julija. Kronske bodo vzete iz prometa.

Sladkor. Ministrstvo za trgovino in industrijo je določilo za sladkor maksimalno ceno 4 K 50 vin.

Neopravičeno trgovanje in veriženje. V zadnjem času je doseglo zakotno trgovanje, prekupevanje in s tem združeno veriženje in draženje raznega blaga, zlasti tistega, ki prihaja k nam preko demarkacijske črte, tak obseg, da postaja že občutno zlo v moralnem in gospodarskem oziru. Zlasti nepoklicani delomrzniki elementi, celo mladina in ženske, so se posvetili temu dobičkanosnemu poslu, ki mu je edini namen na lahek in nepravilen način doseči velike dobičke, ki ostanejo državi skriti in obdačenju nedosežni ter pospešujejo samo zapravljalnost in vlahkomisljenost te vrste ljudi. V enaki meri pa je občutno oškodovano tudi kupujoče občinstvo, zlasti ubožnejši sloji, ker gre blago skozi dolgo vrsto verižnih trgovcev in doseže nesorazmerno visoke cene, predno pride v roke konsumentu. Da se odpomore temu zlu, je dala vlada podrejenim oblastim strogo ukaz, da zasledujejo to zakotno, od neupravičencev izvrševano trgovino, strogo kaznujejo prestopke obrtnega reda in v vsakem slučaju veriženja in draženja blago zaplenijo.

Jedilni krompir. Slovenski kmetijski družbi bo došla večja pošiljatev dobrega belomesnatega krompirja iz Slavonije in utegne biti množina večja, nego je bila družba v semenske svrhe, za kar je bil ta krompir v prvi vrsti namenjen. Družba bo torej oddala ta krompir vsakomur, kdor ga želi in kolikor ga hoče brez nakaznice po eno kuno kilogram. Vagoni so že na poti in njih dohod je z sigurnostjo pričakovati vsak čas. Nakazila za ta krompir se dobe v družbeni pisarni na Turjaškem trgu števil. 3, pritličje. Ob razdelitvi krompirja bo odjemalcem treba prinesiti potrebne vreče seboj. Čas in kraj oddaje se poizve istotako v družbeni pisarni.

Koliko časa ostane krompir v želodcu prešičev? Navadno krompir v 20 urah po zadnjem krmljenju še ni popolnoma prebavljen.

Prošnje za demobilizacijski material.

Vse take prošnje je odstopila deželna vlada za Slovenijo v rešitev Gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo v Ljubljani, Sodna ulica št. 1, ki je bila ustanovljena z naredbo Uradni list št. 45, z dne 1. februarja 1919. Glede reševanja vloženih prošenj in ulaganja novih, razglasa navedena komisija sledeče:

Izključno pravico dodeljevanja demobilizacijskega materiala v kolikor to ni izrecno vojaški material, kakor na pr. municija, orožje in vojaške opreme, ima Gospodarska komisija v Ljubljani, ki ustanavlja za kraje, kjer se nahajajo večje množine demobilizacijskega blaga, posebne krajevne komisije, ki potem poslujejo v lastnem delokrogu po navodilih krajevne komisije v Ljubljani. Nekolekovane prošnje za demobilizacijski material naj se vlagajo izključno le pri Gospodarski komisiji v Ljubljani, kjer obstojajo krajevne komisije tudi pri teh. Vsaka prošnja mora imeti navedeno:

1.) natančno ime in naslov dotičnika, ki hoče kak material dobiti,

2.) utemeljitev nujnosti potrebe in ali ga rabi za svojo lastno potrebo kot direktni uporabnik, ali pa le posredno. Prošnje direktnih uporabnikov se bodo upoštevale v prvi vrsti, in šele potem drugi prosilci. Trgovci bodo zamogli dobiti demobilizacijsko

blago le v slučajih ako se ne oglašajo direktni uporabniki, oziroma tudi na razpisanih dražbah demobilizacijskega blaga.

3.) navede naj se tudi kraj oziroma skladišče, kjer se zaželeno blago nahaja, ako je to prosilcu znano.

4.) Stroji sploh in dragocenejši predmeti se bodo oddajali le pod pogojem, da jih bo kupec rabil najmanj skozi 2 leti, če jih hoče prej odprodati, mora dobiti za to dovoljenje Gospodarske komisije, ki si bo v takih slučajih pridržala pravico razpolaganja.

Nasplošno se opozori še na sledeče:

Vsak dodeljen material mora biti pred dodelitvijo ali vsaj pred prevzetjem ocenjen in mora biti kupna svota vplačana predno zamore kupec odvzeti svoj material. Kupec se mora zavezati, da spravi kupljeno blago v gotovem, sporazumno z njim določenem terminu, ker ne prevzame pozneje Gospodarska komisija nobene odgovornosti več.

Gotove vrste blago se bo oddajalo le dobrodelnim in kulturnim zavodom, kakor na pr. glasbila in drugo.

Vstop v skladišča demobilizacijskega materiala je v splošno prepovedan. V posebnih slučajih pa izdaja taka dovoljenja le Gospodarska komisija v Ljubljani in lokalne komisije, kjer so ustanovljene.

Ze vlozene prošnje se rešujejo pri važnejših predmetih v sejah Gospodarske komisije, sicer pa po predsedniku komisije. Prošnje, katerim manjka podlaga v smislu navedenih točk, bodo ostale nerešene. Zlasti se ne bodo upoštevale prošnje na splošno sestavljene, ki ne povedo, katere predmete in kolikšno množino da zahteva prosilec, kakor na pr.: »Rabim nekaj kovaškega orodja...«, »Rabim kmetijske stroje...«, »Prosim, da mi sporočite, če mi jih morete prodati...«. Vse take prošnje bodo ostale brez uspeha, ker Gospodarska komisija nima časa izpraševati posameznih prosilcev in jih obveščati, kateri predmeti da bi bili zanje prikladni. Taki prosilci naj se zgledajo pri dražbah, ki bodo razpisane za posamezna skladišča ali pa za posamezne skupine predmetov, na pr. poljsko orodje, železne surovine ali kaj sličnega, kakor nanese prilika.

Tedenske vesti.

Shodi JDS. Jugoslovanska demokratska stranka priredi v nedeljo, dne 13. aprila sledeče javne shode: v Zirovnici na Gorenjskem ob pol 4. popoldne v gostilni Kržišnik, v Olševku pri Cerkljah (ustanovni občni zbor), v Krški vasi ob 3. popoldne, na Trzinu ob pol 4. popoldne v gostilni pri Sili, v Borovnici ob 3. popoldne v gostilni pri Cerku, na Bledu popoldne, v Domžalah ob 11. dopoldne v gostilni pri Skoku.

Shod na Bledu se vrši isti dan ob 3. uri popoldne pri Jeklerju.

V ormoškem okraju priredijo krajevne organizacije JDS v velikem tednu shode in sicer dne 14. aprila ob 6. zvečer v telovadnici ljudske šole ormoške, dne 15. aprila ob 6. zvečer v ljudski šoli v Središču središka, dne 16. aprila ob pol 7. zvečer v gostilni Rau Sv. Bolfenska, dne 17. aprila ob 8. dopoldne v gostilni g. Golenko Sv. Miklavčevska ter v ponedeljek, dne 21. aprila ob 3. popoldne v gostilni Kralj Ivanjovska krajevna organizacija. Poslanec državnega predstavništva g. Franjo Voglar bo poročal o zunanji in notranji politiki, o ustavi, volilni in agrarni reformi, o valutnem vprašanju itd. Prihitite na te shode krajevnih organizacij vsi, katerim bije srce za mlado in toli zaželeno zedinjenje državo. Saj slišali bodele o temeljih našega obstoja, o biti in nebiti.

Shod v Račah. Tukajšnja kraj. organizacija JDS je sklicala 6. aprila 1919 javen shod, ki se je moral zaradi izvanredno dobrega običaja vršiti na prostem. Predsedoval je predsednik organizacije g. Faleš. Govorili so prof. Voglar, dr. Strmšek in dr. Koderman o politični situaciji in o pomenu in potrebi politične organizacije.

Sv. Lenart v Slov. Goricah. V nedeljo 13. aprila ob 8. uri dopoldne se vrši tukaj

prvi javni shod JDS. Govori naš državni poslanec prof. Voglar.

Ptuj. V nedeljo, 13. aprila popoldne se vrši tukaj ljudski shod JDS. Govori poslanec Voglar.

Ljutomer. Na Velikonočni ponedeljek, 21. aprila, se vrši javen shod JDS. Govori državni poslanec prof. Voglar.

Iz Dola pri Ljubljani. Pri odborovi seji krajevne organizacije v Doli dne 28. februarja 1919 se je sklenilo v soglasju s tajnikom Antonom Turkom, blagajnikom Jožefom Reichom in odbornikom Frančiškom Simencem, vsi iz Dola, da so imenovani na razpolago glede pisanja raznih prošenj bodisi vojaške ali kake druge vsebine vsem udom krajevne organizacije JDS v Doli. — Krajevna organizacija v Doli, dne 7. aprila 1919. — Predsednik: Ivan Grad.

Profesor dr. Fran Ilešič je imenovan za rednega profesorja na slovenski stolici zagrebskega vseučilišča. Zaslužnemu prvoboritelju za kulturno zблиžanje Jugoslovancev srčno čestitamo!

Vagon krme je zgorel trgovcu Petru Majdiču na celjskem kolodvoru.

Avtomobilska zveza med Celjem in Ljubljano, ki je bila med vojno ustavljena, se bo zopet uvedla.

Ravnateljstvo južne železnice se je ustanovilo v Ljubljani. Za svoje urade namerava zgraditi veliko palačo.

Orkester srbske kraljeve garde (dvorna vojaška godba) je prispel v Ljubljano, kjer prireja koncerte. Orkester šteje 62 godbenikov ter je umetniško najpopolnejši v naši državi.

Nov učni pripomoček za pouk zgodovine je »Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov«, ki jo je spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Poverjeništvu za uk in bogocastje v Ljubljani jo je z odlokom z dne 28. marca 1919, št. 1457 kot učni pripomoček srednje- in ljudskošolski mladini priporočilo. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 v; pri naročbi nad 50 iztisov dobe gg. učitelji in učiteljice 10% popusta. Razpošilja jo pisatelj Matija Pirc, profesor v Mariboru.

Beguncem! Pri poverjeništvu za socialno skrb se oglašajo dan na dan množestvilni begunci v zadevi naknadne begunske podpore. Stroški, ki jih imajo begunci s tem, da prihajajo glede te podpore povpraševati v Ljubljano, so popolnoma nepotrebni. Ako bi poverjeništvu dobilo kaj aktov iz zasedenega ozemlja, bo dotične begunce o tem uradno obvestilo. Priglasiti se in povpraševati ni treba nikomur!

Prošnje za pokojnine in vzgojevalnine. Vojaška intendantca za Slovenijo je poslala oddelku za socialno skrb ta-le dopis: »V Uradnem listu števil. VIII. z dne 4. marca 1919 je natanko določeno, kako naj se ravna z vlogami za preskrbovalnine družinam padlih in pogrešanih vojakov. Toda ne občinski ne državni uradi se tega ne držijo, ker prihaja mnogo prošenj, ki niso opremljene po predpisih omenjenega razglašila, in včasih tudi kar naravnost od občinskih uradov mesto službenim potom. Radi tega se morajo vloge pogosto vračati, da se dopolnijo in opremijo z dokumenti, kar zelo zavlačuje rešitev in stranke ne dobijo nikoli svojih preskrbovalnin. Radi tega se deželna vlada prosi, da pozove vse urade, da ravna po predpisih označenega razglašila in da gredo strankam na roke.« Okrajna glavarstva in županstva se opozarjajo, da se strogo drže navodil naredbe, razglašene v Uradnem listu od 4. marca 1919 št. LVIII. Tudi naj glavarstva in županstva skrbijo za to, da se omenjena naredba na najbolj izdaten način še enkrat razglasi. Strankam škoda, uradom pa delo se prihrani le na ta način, da se stranke in uradi strogo drže predpisanih navodil.

Premogokop pri Mostarju. Pred časom že se je v bližini Mostarja konstatiral premog. Vrtanje je dalo tako ugoden rezultat, da se sedaj lahko prične z načrtnim eksploatairanjem premogovnika. Premog je srednje

vrate. Delajo se rovi. Za sedaj be nadoščalo število 500 rudarjev, ki se pa utegne zvišati na 3000.

Manica Komanova:

Vojno posojilo.

Pri blagajni »Kranjske (nemške) hranilnice« ljubljanske, je stala kmetska ženska. Po obrazu soditi, je imela kakih petdeset let. Njene globokovdrite oči in razorano čelo je pričalo, da je ženska imela za seboj več žalostnih nego veselih dni.

Blagajnik, dolg in suhljat možic z zlatobroblijenimi naočniki na kljukastem nosu, je držal v roki šop bankovcev in glasno prešteval:

»Eden, dva, tri, štiri . . .«

— Žena mu je pazno gledala v roke in z njim vred na tihem štelala . . .

»Štiristo, petsto kron«, je doštel blagajnik.

»Tu imate«, je rekel ošabno in porinil denar pred njo. »Danes sem vam izplačal zadnji znesek. Sedaj ste dvignili vse, veste?«

»Vem«, je na kratko odgovorila ženska in spravljala denar v robec.

»Mati, danes ste dvignili že šestič po petsto kron, torej vsega skupaj ravno tri tisoč kron. To je že jako lepa svota. Kaj pa za vojno posojilo? Ali boste kaj podpisali? Spodobí se, da vsaj teh zadnjih pet sto kron daste za vojno posojilo!«

»O hvala! Za vojno posojilo pa ne dam prav nič!«

»Zakaj ne?«

»Zato, ker imam drugih potreb več kot zadosti. Če ne bi potrebovala, pa ne bi dvignila.«

»A vojni dolgovi so vendar prvi, mati. Za te moramo najprej skrbeti, da jih poravnamo!«

»Nič ne rečem da ne. Ampak vojno posojilo naj daje tisti, ki je vojsko provzročil in začel, ne pa jaz. Kdor se je domislil te neumnosti, naj bi bil premislil vsaj še to, da bo treba tudi plačevati!«

Blagajniku so se škodoželjno zasvetile oči . . .

»Mati, prosim počakajte še nekoliko, da vam napravim izpisek!«

Nato je stopil k telefonu . . .

Žena je čakala kakih deset minut.

Kar naenkrat se je pojavil pred njo — policaj.

»Mati, vi greste z menoj!«

Žena se je zdrznila . . .

»Po kaj?«

»Po kaj, sedaj še vprašujete po kaj. Naučili vas bomo, da se zoper našega presvitlega cesarja ne sme žaljivo govoriti!«

Ženi se je zasvetilo . . .

»Aha, sedaj pač vem, na kakšen izpisek sem čakala. Fuj, lažnjivec«, je vskliknila zaničljivo in se ozrla proti blagajni. A blagajnika ni bilo nikjer. Zginil je kakor kafa.

»No le hitro«, je priganjal policaj in žena mu je rada ali nerada morala slediti . . .

... Čez noč so jo obdržali na policiji, drugi dan pa je kajpada morala pred sodnika k zasliševanju.

Sodnik se je, gladeč po svoji dolgi, osiveli bradi, obnašal kakor da ima največjo grešnico in zločinko pred seboj.

»Vi, torej veste se izrazili razžaljivo o našem presvetlem cesarju«, je hohnjal skozi nos.

»Ni res,« je pogumno ugovarjala žena. »Kako morete trditi kaj takega? Blagajnik F. je priča!«

»Naj bo priča kdor hoče, jaz trdim le to, kar je res, namreč da se o cesarju niti govorilo ni!«

»Pa ste rekli, da naj tisti plača vojne stroške in skrbi za posojilo, ki je provzročil vojsko.«

»Tisto sem pa res rekla in tega mnenja sem še danes. Nikakor pa nisem trdila, da

jo je provzročil cesar in da naj jo on plačuje. Kdo je temu kriv, jaz ne vem.«

»Izviti se hočete, že vidim. Sicer pa s tem, da se upirate podpisati vojno posojilo, sami sebi škodujete. Denar, državi posojen, je najbolj varen in prinaša največje obresti.«

»Ne verjamem!«

»Ne verjamete, aha, že spet vas imam. Torej čemu ne verjamete?«

»Veste gospod sodnik, tako-le je: Jaz sicer prav malo berem, ali včasih mi pa le pride kak časopis v roke. In tu pa tam stoji zapisano, da največji bogatini in milijonarji zelo malo ali pa celo nič ne podpisujejo vojne posojila in da bo take ptiče treba s silo pripraviti do tega. Hentaj, si mislim, če bi bil denar pri vojnem posojilu varen, bi gotovo vsi bogataši, ki se umejo na to, radi podpisovali velike svote.«

»Hm, hm,« je pokašljeval nekoliko v zadregi sodnik, »vi tega ne razumete dobro. Sicer bodo pa tudi bogatini morali prispevati k vojnemu posojilu. Mnogo izmed njih jih je že podpisalo, a se še vedno oglašajo. Vojno posojilo bi moral podpisati prav vsak, pa naj si bo že bogat ali revem! Grdo in graje vredno za onega, kdor se upira!«

»Gospod sodnik, ali smem govoriti?«

»Govorite!«

»Čujte torej! Moj mož je krojač in reven bajtar. Vendar moram reči, da smo se zelo dobro imeli, dokler se ni pričela vojska. Imam dva sina in tudi ta dva sta se po očetu izučila krojaštva. Pridno so delali vsi trije in veliko zaslužili. Dolgove, ki smo jih imeli na bajti, smo poplačali in vrhutega prihranili še tri tisoč kron. Z vojsko vred se je pa tudi razrušila naša sreča. Sinova sta morala oba v vojske in starejši leži gori na Tirolskem v neki bolnici, a mlajšega so mi pa vsega razstreljenega in pokvečenega poslali kot invalida domov, ne da bi vprašali, s čim se bo revše živelo, ko ni sposobno za nobeno delo več. Za nameček so mi pa pri zadnjem naboru potrdili še moža in vem, da ne bo dolgo, ko ga pokličejo. Glejte, gospod sodnik, že to je velik udarec za nas, da so se z izpraznitvijo naše delavnice ustavili vsi zaslužki. A potem pride še ta nesreča s sinovoma . . . Moj bog, koliko let je bilo treba, da smo to svoto, od katere zadnji ostanek sem ravno včeraj dvignila spravili skup. In vendar si nisem mogla drugače pomagati. Dohodkov ni, izdatki pa vedno večji. Sinova me stanejo mnogo. Še na bojno polje sem jima vedno pošiljala eno ali drugo stvar, ker sta se mi pritoževala, kako sta lačna, a sedaj potrebujeta še večje pomoči in postrežbe. Toda kdo mi bo pomagal odslej, ko so pošli vsi prihranki? — Gospod sodnik, ali morete reči, da nisem darovala cesarju trikrat več, kakor marsikdo, ki se baha po časopisih, koliko tisočev je že podpisal vojnega posojila. Govorite sedaj vi, gospod sodnik!«

»Me - he, hm,« je vnovič začel pokašljevati sodnik, »saj tega vam končno nihče ne oporeka. Ampak veste, to je pač tako, tudi vojno posojilo moramo podpisovati in sicer vsi, eden več, drugi manj, kolikor namreč kdo lahko utrpi!«

»Čakajte, gospod sodnik. Ako pa že res moram še v denarju kaj pripevati k vojnemu posojilu, pa napravimo tako-le:

Ako država mojega moža in starejšega sina oprosti od vojaščine in se zaveže mojega mlajšega sina - invalida preskrbovati z vsem potrebnim do njegove smrti in ako nam povrne vso škodo, kar smo jo imeli na izgubi zaslužka, sem pripravljena še danes podpisati tri tisoč kron vojnega posojila!«

Sodnik je stresel z glavo:

»Eh, mati pustiva to! Za danes ste opravili, le pojdite domov in vdrugo pazite na besede! Z bogom!«

»Z bogom«, je smehtljaje odzdravila žena in izginila skozi vrata . . .

Ko je zopet zadihala prosti zrak, se je začutila kakor prerojeno.

Domov grede je zavila mimo Kranjske hranilnice in se ozrla v poslopje, iz katerega je bela včeraj tako aramotno izgnana.

Hišnik je stal med vrati in snažil kljuko.

Urno je pohitela k njemu ter mu porinila desetico v roko.

»Slišite, ali bi vi hoteli stopiti tu gori v hranilnico in povedati tistemu gospodu ki ima z denarjem opraviti, da je ona ženska, ki je včeraj čakala na njegov »izpisek«, popolnoma oproščena. Le povejte mu, da se jo oprostili zato, ker se je izkazalo, da je dotična ženska dala državi posojilo tolike vrednosti, da on niti petino tega ne bo nikoli dal, pa magari če da vse kar ima in še sebe zraven, pa še posebej tisti njegov kljukasti nos po vrhu!«

Nato je ponosno odšla dalje.

Hišnik pa je glasno krohotaje tekkel po stopnjicah, da čim preje izpolni dano mu naročilo.

Raznoterosti.

* **Prebivalci Sarajeva.** Pri ljudskem štetju leta 1910 so našli v Sarajevu 51.919 prebivalcev, in sicer 26.377 moških in 25.542 ženskih. Torej je bilo skoro 1000 moških več kot žen. Letos so pa zopet šteli in našli 30.863 moških in 34.405 ženskih, torej skoro 4000 žen več kot moških. Posledica vojne! Po veri je v Sarajevu 24.863 mohamedancev, 21.258 katolikov, 11.043 pravoslavni in 7.913 judov, 739 prebivalcev pripada drugim veram.

* **Ruski kmetje in izobrazba.** Ne samo delavci, marveč tudi kmetje na Ruskem kažejo veliko zanimanje in želijo po izobrazbi. V mestu Kraslovo so n. pr. ustanovili z lastno silo visoko šolo, kjer se bo v prvi vrsti podučevalo kmetijstvo. V zvezi s to šolo se je otvorilo več delavnic, v katerih se bo gojil praktičen poduk.

* **Velike železniške delavnice** za popraviljanje železniških vozov se ustanove v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Nišu.

* **Najdražje jajce.** Kakor so danes jajca draga, vendar še od daleč ne dosejajo cene, ki se je pred približno 200 leti zahtevalo za eno jajce. Ko je angleški kralj Jurij I., znan kot skopuh, nekoč potoval po Danski, se je ustavil v neki krčmi in naročil mehko kuhano jajce. Ko je použil svojo skromno južino, je zahteval račun. Ko mu ga krčmar predloži, kralj ostrmi, kajti krčmar je računal jajce 200 goldinarjev. »Priatelj«, pravi kralj, »jajca morajo biti v vašem kraju pač prava redkost?« — »Ne, Veličanstvo«, odgovori krčmar, »jajca ne, pač pa so kralji pri nas zelo redki.«

* **Kitajci in mleko.** Kitajci imajo nazore ki so večkrat od naših evropskih zelo različni. V dokaz naj navedemo odredbo, ki je bila na Kitajskem pred kratkim izdana: »Najstrožje je prepovedano, uživati kravje mleko! Človek nima pravice, oropati živali njene hrane, najmanj pa krave, ki je najkoristnejša med vsemi živalmi. Tisti, ki ne poznajo razlike, kaj je last človeka in kaj je last živali, so hudobni in nespametni. Kdor prodaja mleko, da zasluži denar, ne more imeti mirne vesti in kdor pije mleko, ker misli, da ima od tega dobiček, je vreden graje. Z izgovorom, da se vaši otroci rede z mlekom, hočete storiti isto. Toda žival ima tudi isto potrebo. Žival ne more govoriti, sicer bi povedala ravno tako. Sploh pa imata življenje in smrt svoje določene meje. Kako bi moglo tu kravje mleko podaljšati življenje? Pustite živali, kar je njeno, kajti le tako morete srečno živeti, vi in vaši otroci in vaših otrok otroci!« — Če bi bili na Kitajskem preživeli tako vojno kot mi, bi gotovo ne bila izšla tako nesmiselna naredba. Bog ve, če so meso tudi prepovedali in čemu potem redijo krave?

* **Antančni vojakov** je padlo v svetovni vojni 5.500.000. Jako veliko je tudi število francoskega civilnega prebivalstva, ki je poginilo v vojni. — Ogrska je poslala na bojišče 3.437.776 vojakov. Padlo jih je 471.193.

* **Avstro-ogrskih vjetnikov** je v Sibiriji in v Uralu še vedno 161.000 mož in 11.800 oficirjev.

* **7000 milijonov.** Zaplenjeno premoženje pripadnikov centralnih držav v Ameriki znaša 700 milijonov dolarjev.

* **Ukradeni briljanti.** V nekem gradu blizu Dunaja je bil ukraden dragocen lišp, sestavljen iz trideset briljantov. Lišp je bil vreden 300.000 kron.

* **Ožigosali so na Češkem** okoli 8 milijard bankovcev. Slovaška ni ušeta.

* **Zbirsko zlata in srebra** so začeli organizirati v češko-slovaški državi. Samo v kutnorskem pol-okraju so oddali 14 t. m. 140 kilogramov zlata v vrednosti 650.000 K.

— **Žrtve entente.** Glasom statistike »Petit Parisien« je za časa vojne mobilizirala Francija skupno 9 milijonov 717.000 mož, Angleška 5.704.000, Italija 5.250.000 in Zedinjene države 3 milijone 800.000 mož. Pogreša pa Francija 1.308.000 mož, t. j. 33,7% prebivalstva, Angleška 680.000, t. j. 15%, Italija 450.000, t. j. 13,2%, Zedinjene države 122.000, t. j. 0,13% prebivalstva.

* **Letalsko zvezo med Prago in Padovo** ustanove v kratkem. Službo bodo vršila letala tipa »Caproni« z močjo 150 HP. Nositi bodo mogla 5 oseb in 200 kg blaga.

* **Telefon med Evropo in Ameriko.** »Times« poročajo, da se je Marconijevemu društvu posrečilo postaviti brezžično telefonsko zvezo med mestom Clivdanom v irski grofiji Galweg in rtom Grace v Kanadi.

V razvedrilo.

Soseda. Dva potepuha pred stražnikom. — Stražnik: »Kje stanuješ?« — Prvi potepuh: »Nimam stanovanja.« — Stražnik: »Kje stanuješ pa ti?« — Drugi potepuh: »Jaz sem pa njegov sosed.«

Nedolžen. Sodnik: »Ali ste že imeli kedaj opravka s sodiščem?« — Priča: »Zalibog!« — Sodnik: »Kaj pa ste zakrivali?« — Priča: »Nič, bil sem porotnik.«

Bojazljivec. Kmetica bolnemu možu: »Zakaj pa nisi pustil, da bi ti zdravnik pogledal v vrat?«

Mož: »Saj veš, danes opoldne smo jedli žgance in kislo zelje in tega mu nisem hotel pokazati.«

Pogovor s samim seboj. Lump najde na cesti denarnico: »Če jo jaz ne vtaknem v žep, jo bo kdo drugi vtaknil. Če jo pa jaz vtaknem, bodo tudi mene vtaknili.«

Se ne mudi. Zdravnik: »Če vaši ženi zopet slabo pride, držite ji pod nos salmijak. Čim dalj boste držali toliko preje se zbudi in zave.« — Mož: O, saj se ne mudi tako.

V gorečnosti. Babica vnuku: »Jurče, pusti vendar kajenje. Kadilci ne doživijo starosti.« — Toda dedek je že vendar sedemdeset let star in še kadi. — »Res, — pa če bi nikdar ne bil kadil, bi bil že davno dosegl osemdeseto leto.«

Navihani Mihec. Mihec vpraša učitelja: »Prosim, gospod učitelj, ali je učenec kaznovan tudi za take reči, ki jih ni naredil?« — »Za take reči vendar ne more kaznovan biti, glej ga no, tepčka, kako neumno vpraša«, mu zatrdi učitelj. »Jaz nisem naredil domače naloge«, se nato oglasi zmagovalno Mihec.

Strašilo. Slikarica kmetu: »Ali ne boste hudi, če slikam na vašem polju?« — Kmet: »O kaj še, mi vsaj ne bo treba postaviti strašila!«

Ni slabo. Sodnik: »S čim se pečate?« Obtoženec: »Pravijo, da sem tat.« — Sodnik: »To je pa slab posel.« — Obtoženec: »Ni tako slab, ko bi ga le pustili izvrševati.«

Kazen. Sodnik: »Kolikokrat ste že bili kaznovani?«

Obtoženec: »Samo enkrat, ko sem se oženil.«

Skopuh je umiral in žena mu je prižgala mrtvaško svečo. Skopuh se vspne po koncu in pihne luč. — »Zakaj si ugasnil luč?« ga vpraša žena. Mož odgovori: »Kaj mar ni škoda sveče, ko lahko umrem tudi v temi?«

Poslano.*

V 65. števil. »Slovenca« so priobčili trije podpisani občinski meščani in šušterščijanci pod naslovom »Poslano« debele neresnice ter zlobno napadajo bivšo narodno stražo v Žireh. Podtikajo ji sledeče stvari: »Strahovlada se je pričela koncem oktobra 1918. Ali razumete? Ali ni bila to strahovlada, če ne še kaj hujšega ali sramotnejšega? Ali ni bila to strahovlada, ko je neopravičeno obirala uboge iz fronte vračajoče se vojake? Pa še povemo: Kaj pa se imenuje to, če pride trojica oboroženih ljudi v občinski urad in kratkoma zahteva ključke od aprovizacije, ne da bi se legitimirala?« — Dolžnost me veže, da kot z uradnim pooblastilom postavljeni načelnik narodne straže poštenim potom navedem fakta cele zadeve: Ni resnica, da je narodna straža neopravičeno obirala iz fronte vračajoče se vojake. Zaplenilo se je le na par avtomobilih, v kojih so se vozili sami častniki, nemški judje, precej italijanske svile, nekoliko vojaških cunj in živeža, kar se je spravilo takoj v zastraženo skladišče, ker je takratni tudi od župana potrjeni in postavljeni predsednik Narodne straže Ivan Kavčič strogo in vestno izvrševal poverjeno mu funkcijo, dokler nisem prevzel jaz njegovega mesta. Ves zaplenjeni material razen vojaške obleke in orožja, kar je prevzelo tukajšnje orožniško poveljstvo, se je oddal v varstvo krajevnemu narodnemu svetu, ki je ob likvidaciji položil račun okrajnemu glavarstvu v Kranju in Narodni vladi SHS v Ljubljani. Ker zaplenjenega živeža ni bilo veliko, ga je krajevni narodni svet z vednostjo županstva oddal za ravno došlo srbsko posadko, ki ni imela nobenega živeža in je tudi županstvo ni moglo takoj prehraniti. Za časa obstoja Narodne straže je pasiralo našo dolino mnogo bogato obloženega trena, večinoma oddelkov poljskih in čeških divizij, kojim se ni siloma odvzelo niti kilograma živeža, pač pa proti potrdilu in brez sile precejšnje število konj z motivacijo, da nam je vojaška oblast pobrala vse konje in so s tem naši kmetje vtrpeli ogromno škodo. Da je to resnica, lahko dokažem jaz in krajevni narodni svet. — Ker je bilo ljudstvo vsled krivice, ki so se godile pri aprovizaciji razburjeno in ogorčeno in je ob državnem preobratu obstojala bojazen, da kdo siloma ne vlomi v aprovizijsko skladišče, je šla trojica neoboroženih mož kot deputacija k županstvu in zahtevala ključke, da prevzame skladišče v varstvo in postavi stražo, kar se je tudi zgodilo. V skladišču nahajajoče blago se je z prisotnostjo enega aprovizijskega odbornika pretehtalo, skladišče zaklenilo in po likvidaciji Narodne straže oddalo ključke in blago zopet nazaj, kar tudi lahko dokažemo. Zanimivo je, da sta podpisana pod »Poslano« naš dušni pastir župnik Jož. Logar, največji protivnik jugoslovanske misli, ki je marljivo nabiral vojno posojilo in naš prejšnji župan Franc Petrič, ki imata oba dokaj masla na glavi.

Toliko javnosti v pojasnilo — Žirovci pa podpisane tri »gospode« itak dobro poznamo.

V Žireh, 26. marca 1919.

KAVČIČ FRANJO,

bivši načelnik Narodne straže.

* Uredništvo ne prevzame za »Poslano« nobene odgovornosti.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K. Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravnništvo:

Sodna ulica št. 6, pritličje desno.

Inserati po dogovoru.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v svoji zalogi večjo množino

pesnega in repnega semena;

razpolaga tudi s semenom sladkorne pese. Cebulo oddaja po 50 vin. 1 kg. V zalogi ima tudi suho sočivje za krmo živini. Ravno kar so došle tudi stiskalnice za sadje. Blagovolite se obrniti v slučaju potrebe le na gorenji naslov.

! Pozor, drvarji !

Potrebujem 40—50 dobrih delavcev v šumi Petrovi gori. Dnevni zaslužek 15 do 20 K. Živež po kolikor mogoče nizki ceni. Prijaviti se je pri šumski upravi **Vojnović**, kodvor, blizu Karlovca na Hrvaškem.

B. Kenda.

Sadjevec,
vino
in
kislo vodo
razpošilja

A. OSET p. Guštanj.

Več zidarjev

proti dobri plači in pod ugodnimi pogoji se sprejme takoj v delo. Javiti se je med uradnimi urami v

Državni posredovalnici za delo
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 3.

Habsburgovci

izidejo takoj po praznikih v ponatisu v posebni brošuri.

Jadranska banka Podružnica Ljubljana. Rezerva: okrog . K 10,000.000.
 Delniška glavica: K 30,000.000.
Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.
 Vloge na tekoči in žiro račun
 proti najugodnejšemu obrestovanju. —
 Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Čeke, nakaznice in akreditive na vsa
 tu- in inozemska mesta.

Daje predjmo:

na vrednostne papirje in na blago, le-
 žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
 ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
 pantneje.

Erzajavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—
 Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
 Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na
 tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
 nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
 čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
 pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese
 k vsakemu žrebanju.

Posojila
 na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
 vrednostnih papirjev v
 hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
 avstrijske državne
 loterije.

Največja slovenska hranilnica! Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000
 in rezervnega zaklada „ 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Devoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
 obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani
 obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
 posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.